Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

[Т]РИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 225. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 27-го ВЕРЕСНЯ 1921. — VOL. XXIX. No. 225. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, SEPTEMBER 27, 1921. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

МАЙНЕРСЬКІ ЮНІЇ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ СУДОВОЇ ЗАБОРОНИ

ІНДІЯНОПОЛИС, 24. вересня. — Конвенція майнерської юнії Юнайтид Майн Воркерс оф Америка, займалася довгий час справою позву вестверджінських вуглевих властителів, в котрім вони жадають видання судової заборони проти урядників майнерських юній перешкаджати їм в діяльности.

Межи инчими було поставлене в тій справі внесенне, щоби конвенція розійшлася домів і щоби юнія майнерів приготовилася до боротьби, але предсідатель конвенції з уряду усунув се внесенне зпід дебати. Тоді поставлено внесенне, щоби конвенція дала припорученне своїм урядникам вжити всіх правних способів, щоби не допуститит до того, щоби суд видав таку заборону, якої домагаються властителі копалень. Над внесеннем прийшло до довшої дебати. Підчас дебати забирав слово С. Ґомперс, голова Американської Федерації Праці; він признав, що якби так суд дійсно видав таке рішенне, якого домагаються властителі копалень, то тоді юнії мусілиб хиба перервати всяку діяльність. Підчас своєї промови він сказав до Луиса, предсідателя майнерської юнії: „Джан, в обороні нашої засади (себто засади свободи організації робітників) я радо відвідавби тебе в тюрмі." Делегати відповіли на се гучними оплесками, а Луис сказав: „Я маю всяку надію, що бажанне п. Ґомперса буде сповнене."

ЮНІЯ УВАЖАЄ ПОЗОВ ВУГЛЕВИХ ВЛАСТИТЕЛІВ ЗА АТАК НА ЮНІЇ.

Опісля промовив Ґрін, секретар і касієр юнії, подаючи до відома, що Бордерленд Ковл Корпорейшен, котра внесла згаданий позов в імени кількадесять других підприємств, заповіла, що вона внесе незадовго до суду другу просьбу, в котрій буде домагатися, щоби суд ще перед рішеннем головної справи видав тимчасове рішенне, забороняючи юніям вести свою діяльність. На думку бесідника, сей крок вказує, що вуглеві властителі хочуть завдати юніям удар в само серце. Ціль свого позву лежить в тім, щоби саму майнерську юнію зробити незаконною організацією, за організацію, яка уже самим своїм існуваннем нарушує ріжні американські закони і американську конституцію. Боротьба проти позву вуглевих властителів буде частиною великої боротьби американських робітників проти так званого правління при помочи судових приказів і заказів, лише що сим разом боротьба іде проти дуже широкої судової заборони, яка може підорвати само існуванне робітничих організацій. Якби властителям вуглевих копалень вдалося дістати від суду таку заборону, то її зараз примінилиб не лише до вуглевих робітників, але й до робітників усіх других галузий промислу. Просто тяжко собі представити наслідки так широкої судової заборони.

Остаточно по довгій дебаті конвенція одноголосно припоручила своєму межинародному виконавчому урядови боротися всіми силами проти видання такої судової заборони.

СПРАВА СТРАЙКУ МАЙНЕРІВ, ЗАРЯДЖЕНОГО ГАВАТОМ.

Межи инчими справами, які ще не були порішені конвенцією, а над якими сподіваються дуже горячої дебати, є справа канзаських майнерів, які вийшли були свого часу на страйк проти волі начального заряду Юнайтид Майн Воркерс. Перед конвенцією є два внесення: внесенне Гавата, щоби признати страйк, та внесенне Луиса, щоби страйку не принзати, а майнерам приказати вернути до роботи.

ОБЧИСЛЕННЯ ПРО БЕЗРОБІТТЄ ПЕРЕСАДЖЕНІ?

БОСТОН, Месечузетс, 24. вересня. — Торговельна палата стейту Месечузетс, перестудіювавши докладно стан безробіття в сім стейті, видала публичну заяву, що на її думку попередні обчислення про безробіття значно пересаджені.

Діставши докладні звіти від місцевих торговельних рад, котрі знов дістали звіти від місцевих фабрикантів, стейтова рада приходить до переконання, що безробіттє сього року не є зовсім більще, як воно було в другі безробіття, та що воно постепенно зменчається через зростаюче оживленне в ріжних галузях промислу.

Зі звітів підприємців виходить, що велика частина безробіття походить з повоенного зменчення фабричного витворювання, з повороту богато жінок з фабричної роботи домів, та з повороту богато военних робітників до фармерства. Великою полекшою в безробіттю, на думку торговельних палат, являється поворот богато імігрантів до Европи. З одного Вустер виїхало від війни понад 2.000 робітників-імігрантів.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРОТИ ПИВА ВІДЛОЖЕНИЙ НА ДОВГИЙ ЧАС.

ВАШІНҐТОН, 24. вересня. — Провідники ріжних ґруп в сенаті згодилися відложити справу законопроєкта проти пива на кілька тижнів. Законопроєкт про податки та другі закони будуть мати перешеньство.

ПРОВІДНИК БЕЗРОБІТНИХ ІДЕ ДО ГАРДИНҐА.

НЮ ЙОРК, 25. вересня. — Урбен Леду, котрий свого часу продавав у Бостоні безробітних як рабів на публичній ліцитації, а котрому нюйорська поліція не дозволила відбути подібну демонстрацію в Ню Йорку, виїхав до Вашінґтону до президента Гардинґа, щоби його наклонити вжити свого впливу на поміч для безробітних. Його відвели на дворець понад 1.000 безробітних.

„ПАНЧО ВІЛЛЯ" В НЮ ЙОРКУ.

Луис Ляно, ґенеральний аґент корабельної компанії Трансатлянтіка Компанія Еспаніоля, дістав недавно листа, підписаного самим Панчо Вілля, відомим мексиканським бандитом, в котрій сей приказував йому зложити під памятником Колумба в Центральнім Парку в Ню Йорку суму 2.000 долярів; на случай непослуху грозиться карою смерти. Лист був писаний на рожевім папери синим чорнилом.

Ляно, діставши листа, віднісся зараз до поліції, а ся казала йому зробити, як приказано в листі, зложити на степенях памятника певну суму в американських банкнотах. Однак паперові гроші позначено передтим специяльними знакама. В означений в листі часі Ляно зложив на степенях памятника гроші, і відійшов. Незадовго до памятника підійшло двох людий, вхопило мошонку з грішми і пішло в парк. ТуТт їх однак спіймали два тайні поліційні аґенти, вислані поліцією. Обох зараз забрано на поліції, а потім посаджено, в стейтову тюрму. При трусі в їх домі найдено синій атрамент і ще більше рожевого паперу, на якім був писаний лист.

РОЗЛОМ В МОРЯЦЬКІЙ ЮНІЇ.

В рядах членів моряцької юнії шириться невдоволенне зі старої тактики юнії. Невдоволенне дійшло до того, що в суботу відбулося в Ню Йорку велике зібранне ленів старих моряцьких юній, на котрім постановлено оснувати нову юнію, що має називатися Юнайтед Гарбор Воркерс, тобто Обєднані Портові Робітники. Підчас зборів члени старої юнії задонстували своє виступленне зі старої юнії, викидаючи через вікна свої старі юнійні значки. Закиди проти старої юнії звернені предовсім проти її урядників, котрим закидаєть, ріжні надужиття, межи инчим, що вони мали взяти хабарі, щоби дати роботу не юнійними чужинцям.

ЛІҐА НАРОДІВ ПРИНЯЛА ЕСТОНІЮ, ЛАТВІЮ І ЛИТВУ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 22. вересня.—Збір Ліґи Народів приняв до Ліґи Естонію, Латвію і Литву.

Разом з тими новими державами Ліґа Народів тепер має 51 членів.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ВІД РУМУНІЇ ВИДАЧІ ОТАМАНА МАХНА,

РИҐА, столиця Латвії, 23. вересня. — Московські большевики вислали ноту до румунського правительства, в якій домагаються, щоб Румунія їм видала провідника українських повстанців, отамана Махна, який недавно перейшов Дністер і тепер находиться на румунській територіі.

БОЛЬШЕВИЦЬКА БРЕХНЯ НА МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВІ.

„Голос Росії" повідомляє, що сов. влада минулим тиждем відчинила власний павільон на міжнардній виставці у Ризі. В числі ріжних експонатів був виставлений шовк який культивується, як повідомляє катальоґ, у... Орловській ґуб. Серед експонатів ужинців велике обурення викликало повідомлення місцевого комерсанта, який заявив, що коло третини совтських експонатів закуплені по рижським магазинам.

Величезний катальоґ, який видрокуваний в числі 1500 примірників, на кождій сторінці містить гасло: „Пролетарі всіх країн єднайтеся" і містить в собі рекляму совітського устрою.

БРУСІЛОВСЬКА ПАРТІЯ В СОВДЕПІЇ

В останній час, як в Росії, так і на Україні, утворилася нова політична організація, яка зветься „Брусіловською партією". Заснувалася вона серед старшинських кол червоної армії, серед бувших кадрових офіцерів бувшої царської армії.

Ще в травні місяці большевицькою владою була виявлена ця орґанізація. Але большевики віднеслись до її істнування толерантно і обмежились лише арештом кількх старшин за введення політики в армію.

З того часу Брусіловська орґанізація набрала такої сили, що большевицька влада вже не в силах боротися з нею, а тим більше ліквідувати її. Є відомости, що в останніх асах большевики вступили навіть в пертрактацію з цією партією.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НАЧАЛЬНИК ШІКАҐОВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ РОБИТЬ СЕНЗАЦІЙНІ ОБЖАЛОВАННЯ ПРОТИ ВЛАСНОЇ ПОЛІЦІЇ.

ШІКАҐО, 24. вересня. — Начальник шікаґовської поліції Чарлс Фіцморис видав заяву, що половина шікаґовської поліції занята беззаконною торговлею алькоголічними напитками.

Начальник поліції заповідає завзяту боротьбу проти винуватих і грозить, що викине з поліції усіх, які мачали полці у сій торговлі.

ШІКАҐО, 25. вересня. — В наслідок закиду, зробленого публично начальником шікаґовської поліції, після котрого що найменче 50 процент шікаґовських полісменів є „бутлеґерс" (пачкарі горівки), федеральні аґенти почали слідство проти шікаґовської поліції.

КОЛЬОНІЗАЦІЯ УКРАЇНІ.

В кінці червня с. р. большевики стали переправляти з Московщини дітей цілими партіями й розміщувати їх по селах на прокорм у селян. Разом з тим були випущені заклики, в яких говорилося, що голод винищує населення, а особливо дітей і просилося дати допомогу нещасним дітям.

Наші добросердешні селяне прийняли годованців, але зараз заними хвилнули хвилі батьків, родив, дітей і т. д. Селяне запротестували. На протести пішли репресії. В богатьох місцях це кінчилося кровавими розправами з „еміґрантами". Так, на Полтавщині, в Кобилянському повіті в бою забито 1.300 душ „еміґрантів" і до 150 селян.

Не дивлячись на це, хвиля голодних „еміґрантів" росте. Деякі села збільшилися в населенню вдвоє, а то й більше.

ДОПУЩЕННЯ УКРАЇНЦІВ НА ПОЛЬСЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ.

Польське міністерство освіти звернулось до всіх університетів в Польщі з повідомленням, що з причини скінчення військових відносин, стратив свою силу розпорядок ради міністрів з 18. вересня 1920 р., на підставі якого не допускалось до університетських студій тих, які не відбули військової служби.

Цим розпорядком міністерство освіти допускає „теоретично" українців і Жидів до студій на всіх польських університетах. На практиці користуватись там „дозволом' не прийдеться, бо університетські власти домагаються від студентів „польського горожанства".

ЦУКРОВИЙ ПРОМИСЛ НА УКРАЇНІ.

В органі Ради народнього господарства знаходимо слідуючі дані про цукроварні пяти ґуберній: Курської, Вороніжської, Подільської, Київської і Харківської. Продукція тих абрик є десять раз менша від довоєнної, хоч число занятих на тих фабрик рбітників є три а т й більше разів від довоєнного. Пересічно припадало до війни 125 сталих (несезонових) робітників на цукроварню. Всіх робітників до війни на тих цукроварнях було 22 тисячі, а тепер 74 тисячі.

Московська „Правда" в 181. ч. падаючи ці данні, замічає, що большевикам приходить боротися на цукроварнях з недостатком харчів, а тому робітники роблять гірше ніж до війни, з недостатком фахових робітників і з не достатком мешкань для робітників. „Правда" пропонує не тільки звільнити половину не фахових робітників, але також завести колективне харчування на цукроварнях, через що скоро зменшиться число робітників, а збільшиться число робітників, а збільшиться продукція.

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ В ТАРНОВІ.

З певних джерел нас повідомляють, що загальна кількість українських еміґрантів у Тарнові виносить понад 4.000 чоловік.

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПЕРЕД ЛІҐОЮ НАРОДІВ В ЖЕНЕВІ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 22. вересня. — На нинішньому засіданню політичної комісії Збору Ліґи Народів піднесено справу української Східної Галичини, в якої обороні стали представники двох доміній британської імперії, Канади і Південно-Африканської Спілки.

Чарлз Дж. Доґерті, канадійський міністер справедливости, поставив в політичному комітеті внесенне, щоби Ліґа Народів поробила такі заходи, які вважати-ме за відповідні, для вирішення питання української Східної Галичини.

На се деякі представники аліянтських держав сказали свою гадку, що Ліґа Народів не має права давати вказівки державам у справах, про які сама вона не є компетентною судити.

На се заявив лорд Роберт Сесил, котрий на Зборі Ліґи Народів заступає британську домінії, Південно-Африканську Спілку, що лише Ліґа Народів сама є найвисшим судією про свою власну компетенцію (управнення) і вона може давати вказівки все, де тільки і коли схоче. „Ліґа Народів — казав він — може давати вказівки у всякій справі, що дотикає світового мира".

Політичний комітет згодився з ним і питанне про Східну Галичину прийде на порядок дня на слідуючому засіданню.

СУД НАД ПОЛЬСЬКОЮ ЗАБОРЧОСТЮ ПЕРЕД ЗБОРОМ ЛІҐИ НАРОДІВ В ЖЕНЕВІ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 24. вересня. — Ліґа Народів старається тепер ужити сили публичної опінії (громадської думки) для вирішування міжнародніх суперечок.

Рада Ліґи Народів старалась цілий рік вирівнати ріжниці між Польщею і Литвою ізза Вильни, столиці Литви з округом, але даремно. Длятого Павло Гіманс, бувший заграничний міністер Больґії, згідно з вимогами конституції, оголосив друком проект Ради, який вона вважала за справедливий, і нині сей проект прийшов перед Збір Ліґи Народів за моральним підпертем.

При розправі на Зборі Ліґи Народів усе скропилось на Польщі, особливо ізза того, що Литва могла вказати на се, що польський ґенерал Желіґовський остає у Вильні з війском в силі 30.000 і не забирається мимотого, що поставлено йому таке домаганне.

Ще більше польську справу зіпсував польський делеґат Ашкенази, котрий, зачинаючи свою промову, сказав, що Желіґовський заняв Вильну самий на власну руку, без згоди польського правительства, яко бунтівник, а за пів години відтак заявив, що може заявити іменем польського правительства, що якби прийшло до іншого порозуміння в справі Вильни, то Желіґовський сейчас відтам забрався би.

Ся непослідовність в польській політиці дала змогу противникам Польщі немилосерно її скритикувати.

Польща хоче перевести плебісцит у Вильні й окрузі, але не хоче на час плебісциту забрати війска Желіґовського, що більшість Збору вважала за нечесне і неправедливе домаганне і 35 делеґацій з присутних 43 голосувало за резолюцією, основаною на постанові Ради, щоби Желіґовський забрався з Вильни, а щойно тоді буде остаточно вирішена справа її державної приналежности.

Поль Гіманс говорив про справу Вильни півтора години. Він сказав, що коренем суперечки є наїзд ґенерала Желіґовського на Вильну дня 9. жовтня минулого року. Він сказав, що зі сторони Ради роблено ріжні предложення для розвязки сього питання, але обі сторони відкидали всі ті предложення. Вкінці три тижні тому, він поставив проект, щоби з Вильни й округа утворити окремий самоуправний кантон (стейт) в межах Литви, але обі сторони відкинули сей проект.

Потім говорив голова литовської делеґації, Де Мілос, котрий виголосив коротку промову, в якій сказав, що Литва прихильно ставиться до загального начерку пляну Гіманса, але годі осягнути якенбудь вирішенне питання, поки у Вильні буде Желіґовський зі своїм війском.

Опісля говорив представник Польщі, Ашкенази. Він виголосив довшу промову, в якій силкувався оборонити Польщу і представити Вильну за „польську" землю, але зіпсував цілу свою бесіду, коли при кінці заперечив се, що сказав з початку, іменно заперечив, що нібито Польща не має нічого спільного з Желіґовським ,кажучи при кінці промови, що може заявити в імени польського уряду, що Желіґовський уступить, якщо справа Вильни буде інакше вирішена.

Відтак промовляв британський дипльомат лорд Роберт Сесил, котрий заступає Південно-Африканську Спілку. Він сказав, що він походить з краю, де довгий час звязувано імя Польщі із справедливостю. Але в останньому часі нарід Анґлії зачав ставитись із щораз то більшим підозрінням до польської політики.

Одну подію — продовжав він — публична уява зловила і держала. Се було, що в два дні по осягненню умови польський ґенерал напав на Вильну і захопив її.

„Се щось неможливе до боронення — кінчив лорд Роберт Сесил, — і поки Польща не забереться з Вильни, вона не може вижидати, що далі мати-ме симпатії світа.

Вкінці Збір приняв резолюцію в якій признав проект Гіманса за справедливий.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЛІГА НАРОДІВ БУДЕ РАДИТИ ЛИШ КІЛЬКА ДНІВ!

ПРИСПІШІТЬ ВИСИЛКУ ПРОТЕСТІВ!

Сьогорічна сесія Збору Ліґи Народів в Женеві має скінчитись дуже скоро, вже при кінці сього місяця.

Котра українська громада або товариство в Злучених Державах і в Канаді ще досі не вислала від себе протесту до Ліґи Народів проти продовжування польської окупації Галицької України, то нехай сейчас вишле.

Значінне українського протесту з Америки перед найбільшим збором держав світа буде мати тоді більше, коли сей протест буде походити від як найбільше громад і товариств.

Адресувати так:

DR. VAN KARNEBEEK, President League of Nations Council, Geneve, Switzerland.

Відпис всіх протестів просимо прислати нам до оголошення у „Свободі".

СПРАВА САМОСТІЙНОСТИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НА ЛІЗІ НАРОДІВ.

Дня 22. вересня Збори Ліґи Народів у Женеві взяли межи инчим під увагу справу Східної Галичини.

Внесли її представники англійських кольоній, а саме Чарлс Догерті, канадійський міністер справедливости, котрий виголосив в тій справі промову, мотивуючи своє внесенне, щоби Ліґа Народів поробила відповідні кроки для заведення незавісимости Східної Галичини.

Справа викликала зараз довшу дебату. Представники Франції зараз внесли, щоби Ліґа Народів не видавала в тім згляді ніяких опіній, бож вона не має сили рішати такої справи, а тим самим не може видавати про таку справу ніякої опінії. За сим становищем заявилися також деякі другі делегати. Англійський представник лорд Роберт Сесил збивав їх докази, виводами, що Ліґа Народів є найвисшим судлею своєї власної компетенциї і може давати поради усім, кому її лише подобається. Зате, Ионеску, представник Румунії, виступив з промовою проти самостійности Галичини, заявляючи, що він думає, що Східна Галичина має належати до Польщі.

Остаточно дебата над справою Східної Галичини в Лізі Народів ще не покінчилась. Внесення, щоби Ліґа Народів признала себе за некомпетентну рішати про неї і видавати в тій справі навіть якунебудь опінію, а тим самим признати, що справа належить до аліантських держав, не принято. Ліґа Народів станула на становищи Роберта Севила і ще раз буде говорити про галицьку справу.

Якби не випало се слідуюче рішенне, порушенне галицької справи перед світовим форум має також своє значінне. Всяка справа мусить бути порушена богато разів, заким вона „назріє" до рішення, заким світ побачить, що він мусить її розвязати.

ЩО ПИШЕ ПОЛЬСЬКИЙ СОЦІЯЛІСТ ПРО ВОЛИНЬ.

Тадеуш Голувко пише в польськім соціялістичнім дневнику „Роботнік", який виходить у Варшаві:

„Був я в Кремінци, Дубні й Рівнім. Переконався, як богато я мав слушности, пишучи, що Волинь — се не польський край. Польський елемент там — капля в українсько-жидівськім-російськім морі."

Так, Волинь се не польський край. Се знають польські соціялісти. А одначе стоять вони на тім, що Волинь має належати до Польщі. І тільки домагаються, щоби полонізацію Волині переводити делікатнійше, бо тоді успіх буде ліпший. А то український нарід готов збунтуватися і визволитися з польського ярма.

СУД ПРОТИ ЮНІЙ.

Як було подано у вчерашнім числі, один бруклинський судя заборонив юніям виставляти страйкові сторожі („пикети") перед фабрикою, проти котрої робітники вийшли на страйк.

В той спосіб заатаковано се право робітників і робітничих організацій, яке колись коштувало робітників богато жертв і праці здобути, і котре уже від довгого часу уважалося за ненарушиме і добре утверджене.

Тому рішенне бруклинського суду треба признати за дуже характерну признаку часів, які ми тепер переживаємо в Америці. Видно, що реакція, яку слідно мало не в кождім прояві життя, зайшла навіть туди, звідки люди привикли сподіватися охорони перед неправдою, несправедливостю і насильством. Слушно каже один юнійний урядник, що рішенне бруклинського суду показує, що американські підприємці хочуть пімститися на американських робітниках за те, що вони сміли в час війни поправити своє економічне положеннє. Американські капіталісти хочуть показати робітникам, чим вони повинні вдоволятися і де їм місце.

Рішенне бруклинського суду викликало обуренне не лише серед зорганізованих робітників, але навіть серед неробітничих свободолюбних організацій. Проти рішення виступили навіть газети, які звичайно заступають не робітничу сторону. З сього можна вносити, що місто того, щоби бруклинський Саломон показав робітникам, де їх місце, робітники покажуть Саломонови, де йому місце.

ЩО БУДЕ З РОСІЄЮ?

Англійські пляни що до Росії. — Відродження Росії не є в інтересі Англії. — Спілка з Німеччиною та Японією. — Поділ Росії на три сфери впливу. — Україна віддається Німеччині. — Красін на місце Леніна.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

З дуже доброго довірочного джерела я дістав де-які нові інформації що до майбутньої долі Росії, як її собі уявляють в англійських політичних кругах. Подаючи ці інформації для читачів „Свободи", я вважаю необхідним виразно підкреслити, що їх не треба убрати, як щось остаточно вирішене й незмінне. Може бути, що за місяць чи за пів року ситуація так зміниться, що всі згори складені пляни й проекти нічого не будуть варті й доведеться заміняти новими. Але нині, при істнуючій зараз ситуації, наведені низше інформації безумовно відповідають поглядам мірадатних англійських політиків на російське питанне.

Вихідною точкою англійської політики що до Росії є бажане не допустити на її території утворення якої-небудь сильної держави. Англія насамперед хоче використати для себе багатства Росії, а разом з тим вона не хоче мати політичного суперника в Азії. Не останню ролю тут відграє також бажанне Англії зміцнити Японію й тим добути собі вірного й могутнього союзника.

Під впливом цих засад Англія ні за яку ціну не допускатиме в Росії утворення державности й особливо оберігатиме її від національних стимулів. Ліквідація большевизму, як форми провління, не входить у завдання англійської політики. Ліквідація повинна прийти сама собою. Треба лише заздалегідь подбати про наступників большевизму, себто про той уряд, що прийде по большевиках до влади.

Контрреволюція, таким чином, також не є в інтересі Англії, бо то повело-б до відродження монархії, а національний монархічний уряд без сумніву поставив би собі завданнем відбудувати й зберігти політичну й господарську суверенність Росії. В інтересі Англії ю утворенне такого уряду, який не став би противитись англійським плянам.

Наступником большевицького уряду, після англійських плянів, має бути поміркований соціялістичний кабінет з поміркованими большевиками на чолі. Здійснити сей плян вони сподіваються через своїх прихильників (скажемо просто: аґентів), які й тепер служать у совітськім уряді. Це ті „специ" — спеціялісти, фахові — без яких сов. уряд не може обійтись ні в війську, ні в промисловости. Виключна роля в здійсненню цих плянів накладається на головного й найменшого з тих спеців — **Леоніда Борисовича Красіна.**

У будучности Красін має відограти велику політичну ролю, нині-ж він відограє й вже відограв велику інструктивну ролю в напрямі підготування шляхів для здійснення англійських плянів. Річ у тім, що англійська промисловість не є в стані виконати власними силами таке величезне завдання, як відбудуванне цілком зруйнованої й позбавленої інтеліґентних сил російського господарства. Потрібний отже спільник, але такий, що сам працював би за певну платню, а вищий прибуток залишав би Англії.

Ролю такого спільника найкраще може відограти **Німеччина.** Вона має великий організаторський хист, добре знає російські обставини та відносини, має знаменитий технічний апарат, а головне — вона буде тиха й окромна вже з одної вдячности, що їй дають поле для праці, дають місце, де вона може приложити свої руки й сили.

Красін усій справі вже зробив Англії велику послугу. Самим Англійцям не випадло прохати Німців до співробітництва, а Німці також вичікували й не набивалися зі своїми послугами. Тут підвернувся Красін. Ще задовго до війни він служив у Зіменса й Шукерта в Берліні й тепер стояв у звязку як з цею провідною фірмою, так і з иншими чільними представниками німецької промисловости — в першу чергу з організацією короля німецької промисловости Стінеса.

Бувши кілька місяців тому в Берліні по дорозі до Лондону, Красін бачився тоді з довіреним Стінеса Кардом Ферманом, з банкиром Ляндауном і з представником Сіменса — Шукерта. Його натяки — а може й конкретні пропозиції — що до можливости спільної праці з Англією в справі відбудування (читай: визискання) Росії мали величезний успіх. Представники німецької промисловости охоче піддались пропозиціям Красіна, не зважаючи на істнуючу ріжницю й видиму неможливість співділання англійських та німецьких інтересів.

По навязанню цих попередніх переговорів одбулась ціла низка таємних нарад у Москві, Берліні й Лондоні. Участь у нарадах брали Красін, Ферман і представники англійської промисловости. Представники німецького уряду зовсім не брали участи, а представники англійського уряду неофіціяльно стояли за всіма цими переговорами. Але тироблений на цих нарадах плян є акцептований Англією та Німеччиною.

Що-ж то за плян?

Треба прискорити еволюцію теперішнього совітського уряду, щоб він став поміркованим і цілком залежним од ласки Англії. Для сього треба усунути від влади непримириму партію Троцького й зміцнити становище більш опортуністичної, себто готової до уступок партії Леніна. Головним чином треба усунути самого Троцького, Зіновєва й Чичеріна.

Щоб уникнути внутрішніх заколотів при переведенню цеї еволюції, треба вплинути на Леніна, аби він добився утворення поліційної охорони з инородців (не-Росіян) і повільної демобілізації червоної армії. Щоб посолодити гірку долю засудженим до вигнання провідників нинішнього совітського уряду, Англія забезпечить їм вільний переїзд до ними самими вибраних місцевостей в англійських кольоніях або в Південній Америці, рівночасно гарантуючи їм незайманість особи й нагробованого майна.

Очистивши совітський уряд, Красін стане на чолі Ради Народніх Комісарів і приступить до формування коаліційного міністерства з осіб, на які вкаже Англія, а також з представників поміркованих соціялістичних і демократичних партій. Ленін поїде тоді до Берліну й Лондону, щоб заключити з тамтешними урядами дальші політичні та економічні договори. Таким чином, участь цих урядів у дальшім здійсненню виробленого пляну станеться сама собою, автоматично.

Англія зі свого боку, разом зі своїм німецьким помічником, береться відбудувати економічне життє Росії, підвезти річ першої необхідности, заповіти голодови й недостачі палива, а в першу чергу відбудувати транпорт. За ці послуги новий російський уряд зобовяжеться відступити великі концесії англійським та німецьким сіндікатам та виплатити Франції всі доревоjлюційні борги. За браком грошей ці борги також можна буде оплатити промисловими концесіями, а що Франція винна Англії багато грошей, то й ці концесії візьме Англія на рахунок французьких боргів.

Для більш інтензивної експльоатації Росії її буде поділено на три сфери впливу:

а) Сібір (усі землі по той бік Уралу) — сфера впливу Японії;

б) Центральна Росія (властива Великоросія) — сфера виключного впливу Англії;

в) Південна Росія (Україна, Дон, Кавказ) — передається для експльоатації німецьким промисловим сіндікатам.

Ось головні риси того пляну, при допомозі якого Англія хоче перетворити Росію в свою кольонію, зміцнити на Сході свою союзницю Японію, купивши тим її відданість і вірність, і нарешті використати німецький промисловий апарат в інтересах англійського капіталу.

Підкреслю ще раз, що цілий сей плян і всі наведені тут подробиці треба брати з дуже великим застереженнями. Та мимо цього цей плян є дуже цікавий і на багато де-чого розкриває очі. В кождім разі знати його не пошкодить, а навіть може принести не аби-яку користь.

Берлін, 5. вересня. Радянин.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. С., Голйок, Масс. — Будьте трошки терпеливі. Ми ніякої дописи, коли вона надається до друку, не кидаємо до коша, тож і Вашу, як прийде на неї черга, помістимо.

ВІЙНА НА ЖИТЄ І СМЕРТЬ ПОЛЬЩІ

ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА В ГАЛИЧИНІ ЄЩЕ НЕ СКІНЧИЛАСЯ.

ПО СТОРОНІ ПОЛЬЩІ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА СТОЯТЬ ВСІ ПОЛЬСЬКІ ПАНИ ТА КСЬОНДЗИ, ПОЛЬСЬКІ ПІДПАНКИ, ХЛОПИ ТА РОБІТНИКИ, ТА НАВІТЬ ПОЛЬСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ТА КОМУНІСТИ.

ПО СТОРОНІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА ПРОТИ ПОЛЬЩІ СТОЯТЬ, СЛОВОМ І ДІЛОМ, ВСІ ЧЕСНІ УКРАЇНЦІ СЕЛЯНИ ТА РОБІТНИКИ, ІНТЕЛІҐЕНТИ, ДУХОВЕНЬСТВО.

ПО КОТРІЙ СТОРОНІ СТОЇТЕ ВИ?

БОРОНІТЬ РІДНИЙ КРАЙ!

КУПУЙТЕ ГАЛИЦЬКІ БОНДИ!

В ОБОРОНІ НІМЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛИКИ.

(З приводу вбиття Ерцберґера).

В пятницю, 25. серпня, в малій місцевости Гріcбах, в німецькім краю Баден, недалеко боденського озера, —двоє людий в білий день, перед полуднем, напало на німецького політика Матвія Ерцберґера, який ішов сільською дорогою з своїм політичним товаришем послом Діцом, зранили Діца в плече й відсунули на бік, а за Ерцберґером гналися, стріляючи, аж доки він не впав, а тоді ще стріляли в нього, аж переконалися, що він неживий. Тоді зникли. Поліція доси не може навіть слізу їх відшукати.

Щоби зрозуміти се вбийство, треба розказати, хто такий Ерцберґер.

Ерцберґер — се один з провідників німецької партії центра, в якій гуртуються німецькі католики демократичного напрямку. Уродився він 1875 в сімї народнього вчителя і сам був якийсь час народнім учителем. Потім студіював політичну економію в університеті в Фрайбурзі в Швайцарії, потім віддався політичній діяльности як член партії центра. Ставши послом до німецького парляменту, швидко почав своїми здібностями і своєю енерґією вибиватися на верх.

Підчас війни був уже одним з найвизначніших політиків Німеччини. З дорученння правительства іздив він кілька разів до Риму й до нейтральних країв з дипльоматичними задачами в справі мира. Переконавшися, що Німеччина не виграє війни, почав він у німецькім парляменті разом з иншими демократичними партіями (демократи і соціяльні демократи) натискати на правительство, щоб воно зреклося всяких користий з війни і старалося заключити мир. З тих часів (1917 р.) відома т. зв. мирова резолюція німецького парляменту.

Коли воєнні сили Німеччини почали слабнути і наслідком сього почало кипіти також у державі, цісар Вільгельм II. рішився на демократичні уступки. Державним канцлером призначив відомого з демократичних поглядів князя Макса Баденського, який покликав на державних секретарів парляментаристів з демократичної, центрової і соціяльно-демократичної партії. Між ними був також Ерцберґер.

Коли воєнна сила Німеччини зломилася, Вільгельм II. втік до Голяндії, в Німеччині проголошено республику, і треба було вислати комісію для заключення перемиря з побідниками, на Ерцберґера випала сумна і важка задача стати головою тої комісії, вислухувати горді і зневажливі промови французького маршалка Фоша і підписати важкі умови перемиря.

Потім Ерцберґер був одним з тих політиків, що своїм впливом заважили на рішенню німецького парляменту в Ваймарі, щоби підписати мировий договір у Версаю.

В першім республиканськім кабінеті був Ерцберґер міністром фінансів і перепер новий податковий закон, який сягав глибоко в кишеню богатих верств.

Сею своєю діяльністю стягнув на себе Ерцберґер велику ненависть німецьких монархістів, які стоять на тім, що німецький нарід повинен був не заключати мира, а вести далі війну „за цісаря і вітчину", є непримиримими ворогами республики і не хотять платити великих податків.

Вони почали проти Ерцберґера боротьбу, яка мала за ціль убити його як політика. Закинули йому, що він затаював свої доходи, щоб не платити податків. Щоби очиститися від сього закиду, Ерцберґер мусів уступити зі становища міністра. Почалися податкові, судові процеси, які тяглися без кінця. При сім треба тямити, що адміністраційні і судові власти остали в Німеччині ті самі, що були за цісарства; що урядовці, особливо висші, остали монархістами і ворожо відносяться до республики й її оборонців. Се не остало без впливу на хід процесів у справі Ерцберґера. Та все таки в кінці показалося, що Ерцберґерови нічого поважного не можна закинути.

Власне тепер, коли державним канцлером (премієром) Німеччини є політичний приятель Ерцберґера, Вірт, і правительство спирається на ту саму коаліцію центра, демократів і соціяльної демократії, на яку спиралося тоді, коли Ерцберґер був міністром, — Ерцберґер, який був послом до німецького парляменту, збирався знов вернути до політичної діяльности.

Та тут постигла його куля організації монархістів.

Вже тоді, як Ерцберґер був міністром, один монархіст, хорунжий армії, стріляв до нього та тільки легко ранив його.

Тепер організація монархістів справилася з своїм ворогом як слід.

Як вулькан, який довго кипить у нутрі невидимо, нагло вибухне і покаже людям свою грізну силу, — так і вбийство Ерцберґера було вибухом того вулькану, який доси кипів у Німеччині невидимо. Сей вулькан — се ворожнеча монархістів до республики.

Республиканські партії і республиканське правительство зрозуміли, що куля, від якої згинув Ерцберґер, се один з обявів боротьби монархістів проти республики, боротьби, яка власне тепер грозить приняти широкі розміри. Тому республиканські партії устроїли в цілій Німеччині маніфестації за республику, а правительство видало окремі зарядження в справі карного переслідування преси й організацій, — які хотять насильно повалити республиканський лад.

Сі зарядження викликали конфлікт між правительством Німеччини й Баварією, яка є тепер центром німецької реакції й яка, покликаючися на свої права, не хоче виконувати заряджень правительства Німеччини.

Можна сміло сказати, що з убийством Ерцберґера боротьба між монархістами й республиканцями Німеччини вступила в нову, дуже остру фазу. Оцінюючи настрій широких народних мас, особливо міського робітництва, яке в Німеччині грає велику ролю, треба надіятися, що в сій боротьбі переможуть республиканці.

Завважати треба, що монархічна небезпека приближила незалежну соціяльно-демократичну партію до соціяльно-демократичної партії, так що між соціялістичним робітництвом утворюється знов єдиний фронт. Навіть комуністи спільно з соціяльно-демократичними партіями маніфестують в обороні республики.

Очевидно, становище республиканців у Німеччині булоби куди сильнійше, колиб держави антанти, особливо Франція, не так давили Німеччину, витискаючи з неї останні соки під видом направи воєнних шкід, обсаджуючи німецьких країв, що вони держать чобіт на голові Німеччини. Се ослабленне й покоренне Німеччини використовують монархісти, малюючи народові той рай, який був за Вільгельма II. і порівнюючи його з тим пеклом, яке нібито принесла німецькому народови республика. **Ся аґітація монархістів є велика, несовісна брехня,** бо власне політика Вільгельма II. і його дорадників довела Німеччину до упадку і республика одержала ту суму спадщину — ослабленнє й упокоренне Німеччини, — і тепер старається направити те зло, яке нанесла німецькому народови монархічна політика. Одначе ся брехня монархістів усе таки знаходить декуди по-

слух. Не було би сього, як би держави антанти так не давили Німеччини і німецький нарід бачив би, що республіка вертає йому повагу, спокій і добробут, який була запропастила монархія.

В кінці одна загальна увага про революцію.

Дуже часто нарікається на жорстокість і крівавість революції і скидається за се вину на провідників революційного руху.

Німецька революція була ідеальним взірцем мирної безкровної революції. При переміні монархії на республику ані цісареви ані його родині ані дорадникам цісаря ані взагалі представникам старого режіму і волос не впав з голови.

Та тепер бачимо, як монархісти, вратувавши серед революції, завдяки мирному настроеви німецького народу, свої голови, **тепер сягають по голови республиканців.**

В Баварії з рук монархістів згинули члени революційного правительства Курт Айснер і Густав Ляндавер, оба визначні німецькі письменники, а недавно невідома рука застрілила незалежного соц.-дем. посла Гарайса. В Берліні монархісти, здавлюючи в спілці з республиканським правительством комуністичну революцію, вбили без суду комуністів Карля Лібкнехта і Розу Люксембург. Опісля від атентату згинув провідник незалежної соц.-дем. партії Газе. Тепер з рук монархістів згинув Ерцберґер. Я навіть тільки найвизначнійші особи. Взагалі-ж від упадку монархізму нараховують у Німеччині коло 300 атентатів, зроблених монархістами на республиканців.

З сього виходить, що коли революція не знищить своїх ворогів, то вони потім відплачують провідникам революції за їх миролюбивість — скритовбийствами.

Гайдельберг, 31. серпня 1921.

Д-р **Михайло Лозинський.**

„ПРАВЕМ І ЛЄВЕМ".

II.

Загарбання Загорівського Монастиря на Волині. — „Ревіндикація" і „арґументи" польського воеводи. — Правдиві історичні дані. — Поворот середновіча.

В ч. 117. „Українського Вістника" з 18. червня ц. р., писав волинський дописуватель: „Полонізація Волині йде швидким темпом. Провадиться горячкова кольонізація. А щоб Мазури мали костьоли то відбирається від православного населення церкви, які ніколи не були римо-католицькими. Така доля стрінула й стародавний православний монастир в Загорoді, Володимирського повіту. Се наша національна святиня ще з тринадцятого століття. Фундатором того монастиря були українські маґнати православної віри. Між иншим на одному із дзвонів (вони були вивезені Москалями) маеться такий надпис: З ласки Божія Олександро Юрьевичъ Загоровскій из жоною своею Настасією літа 1492 придалисмо сей звонъ къ монастиру въ Заговоровѣ ку чти ку хвалѣ Пречистої Божої Матері". Саме пересвячення Загорівського Монастиря, для збільшення наруги над релігійним почуттям українського народу, мало місце на Великдень, третього дня наших свят. При чому православну українську людність, що з цілої околиці зійшлася помолитись, кольбами проганяли з під церкви. Голосіння частуємої кольбами людности наповнювали все: й нашу грішну землю, й доходило — здавалося — до самого Бога... На скаргу з приводу захоплення того монастиря православне наше духовенство дістало відповідь, що монастир той забрано на тій підставі, що він збудований був ніби польським маґнатом". Тільки писав наш дописувач.

А тепер наведемо арґументацію польського воеводи на Волині. В письмі воеводи з 12. мая 1921 ч. 2318, котрим конфісковано в користь римо-католиків, зглядно Поляків, Загорівський Монастир, подано ось такий історичний вавід: Загорівський Монастир ніби то ґр. Домінік Чацкі для оо. Домініканів, опісля перейшов той монастир до отців Василіян, а в році 1848 російське правительство передало його православним монахам. Поза тим „історичним" виводом є ще й звичайна „льоґічна" арґументація, котра має промовляти до розуму православного духовенства. Загорівський православний монастир невідклично потрібний римо-католицькому населенню Конюх і 17-ти доокoличних сіл. 700 душ римо-католиків не має прецінь де молитися. Зрештою, українське православне населення заключує п. воевода — віднеслося „доброзичливо" до „ревіндикації" монастиря".

Ніхто не знае, звідки п. воевода видістав свої „історичні" дані задля насильного загарбання української святині. Та певним є, що історія Загорівського монастиря представляється зовсім инакше в правдивім, нефалшованім освітленню. На основі устних переказів засновини тогож монастиря сягають XIII. ст. Історичні дані мається від XVI. ст. (поминаючи згаданий вже напис на дзвоні). І так з XVI ст. зберігся документ, жертвенний запис головного фундатора православного Загорівського монастиря, волинського маршала Петра Богдановича Загоровського і його подруги Теодори, уродженої княгині Санґушко. На основі того запису даровано монастиреви село Волицю (тепер Новий Загорів), млин в Хоровську, ловлю риб в Хоровськім потоці і т. п. Згаданий фундатор Петро Загоровський побудував нову камінну церкву замісць старої деревляної і одноповерховий деревляний будинок для братії. Будову закінчено в р. 1576. Майже ціле століття монастир розвивався гарно. Аж в р. 1664 потомок фундатора Іва Загоровський покинув православя і почав притісняти монастир. Скінчилось тим, що пів століття пізнійше (р. 1719) братчики з ігуменом Лаврентієм Драчинським приняли унію. Настав в життю монастиря новий період — уніятський. І власне в цім періоді багато уваги присвячувала монастиреви родина Цацких. Один з Чацких (Тадей) в. р. 1780 докінчив будову великої камяної церкви і двоповерхового камяного будинку для братчиків, що зберігся до нинішнього дня. Розуміється, що Чацкі, як Поляк по вихованню і культурі, старався надати церкві вигляд зближений до римо-католицьких святинь. В середині церкви поставлено камяні і деревляні статуї, помальовано стіни цвітами і вазами, виставлено бічні престоли, та повиводжено латинські написи. Діялося це все в стилю тодішнього часу. Зрештою, оо. Василіяне не тільки в Загорові мали таку златинщену церкву, але і в инших місцевостях. Ігуменами монастиря все були Українці. Також ніколи не було тут польського населення. Воно тоді скрізь було тільки українське, а по вірі греко-католицьке (уніятське). В р. 1839 наступило тзв. „возсоединеніе церкви" і Загорівський монастир знову став православним. Отже, як бачимо, польський воевода на Волині, ані римо-католицьке населення, котре недавно забрило на Волинь, не можуть мати ніяких законних основ до „ревіндикації" Загорівського монастиря. Це право вже скорше прислугує оо. Василіянам.

Щож до того, що зайшле на Волинь римо-католицьке населення потребує святині, то з того зовсім ще не виходить, що муситься насильно загарбувати „ваяздом" православний монастир. І українське населення протестує проти цього насильства всіми можливими способами. На всякий випадок ніде в культурнім світі не повірилиб, що в XX. ст. є можлива релігійна боротьба денебудь в Европі.

ДОПИСІ

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Відозва до Українців з села Товстенького, повіту Гусятин.

Родимці! На днях наспіла просьба з нашого родинного села, Товстенького, в котрій то просьбі наші брати благають нас о поміч на захоронку для бідних сиріт і інвалідів, жертв світової різні.

Се доперва перший раз наше родинне село кличе до нас о поміч, тому нашим святим обовязком є не відмовити їх просьбі, але всі як оден зложім достойну жертву для бідних сиріток і інвалідів, котрі поклали усе на жертвенник рідного краю.

Кождому з нас відомо, що наше рідне село, Товстеньке, було і є примірoм для цілого гусятинського повіту. Згадайте лише, як перед війною наша патріотична молодіж і старші ставали разом до праці на народній ниві і світили примірoм цілому повітови. Ті сотки Соколів, банда, хор, читальні — се наша гордість! А коли наш нарід став в обороні свободи, волі і незалежности рідного краю, то наші брати Товстенчани стали всі як оден против ляцьких Гунів. Здається, що нема в нашім поневоленім краю другого села, яке дало би стільки добровольців до Української Армії, як наше рідне село Товстеньке. І се факт, що не много їх вернулося домів, бо поклали свої голови за волю і честь Неньки України. А котрі вернули, то одних розстрілювали, других пороли буками, а третих ляцька дич у тюрми запроторила.

І хоть як ляцька сволоч в своїй скажености намагається убити духа в наших братів; хоть як ляцькі опришки намагаються знищити все, що українське, то вся та чортівська робота йде намарно, бо наше рідне село стоїть наче гранітова скала!

Аби протиділати польонізації українського населення, наші земляки закладають свої приватні школи, спілку „Добробут" і відновляють читальні, а крім того виставили на найкрасшім місци в селі величавий памятник погибшим героям України. Сей памятник зістав відслонений при здвизі народу з цілого повіту. Тепер знова беруться Товстенчани до будови захоронки для сиріт по погибших українських героях і захисту для военних калік.

Кождий з нас мусить зрозуміти, що се все в теперішній хвили є понад міру для наших братів, прибитих горем і злиднями та полишених на власні сили. Тож вони звертаються до нас з горячою просьбою о поміч: „Дайте жертву на захоронку! Утріть слези сиротам і калікам!" Так кличуть до нас наші односельчани, а таксамо простягають руку о поміч до всіх Українців з гусятинського повіту і до всего українського загалу в Америці.

Передовсім до Вас, Товстенчани, кличу: Поможім усі як оден, зложім достойну жертву для рідного села! Не відмовте їх просьбі! Нехай наші брати знають, що не дармо віднеслися до нас пораз перший о поміч. Пійдім слідами других громад в Америці, котрі збирають жертви для своїх рідних сіл. Нехай між нами не буде ані одного, котрий би відмовився від жертви на рідне село! Майте на увазі, що колись і нам прийдеться вернути на Родину, тож аби нам не горіло лице з сорому, бо певно нас спитають, що ми зробили для рідного краю і села рідного.

Ласкаві жертви прошу пересилати на адресу: **Володимир Рекрут, 18 Bishop St., Providence, R. I.**, або впрост до старого краю на адресу: **Спілка Добробут, Товстеньке, повіт Гусятин, Галичина.**

Імена всіх жертводавців будуть оголошені в наших часописях.

Хто з інтересованих хотів би засягнути більше інформацій в тій справі, нехай зволить віднестися на адресу: **Омелян Рекрут, 18 Bishop St., Rrovidence, R. I.**

(Українські часописи в Злучених Державах і Канаді прошу о ласкавий передрук сеї відозви).

Омелян Рекрут.

МОНЕСЕН, ПА.

„В Польсце як кто хце".

(Увага для тих Українців, котрі посилають гроші до краю).

Перед кількома днями одержав я зі старого краю лист, котрий тут дослівно наводжу:

„Дорогий В.! Насамперед мушу Тобі сказати, щоби Ти оголосив в американській пресі осторогу, аби наші люди не посилали гроший до краю через польські банки і в марках. А то тому, що польські банки не виплачують чеків зараз, але чекають авіза з Америки і від синдикату банків польських у Варшаві, що триває місяцями. А такі малі банки як „Каса Ощендносці" в Теребовли ще навіть чекають авіза від банку краевого. Я дістав чек на 20.000 п. м. на „банк пшемислови"; чека не виплатили, бо нема жадного авіза, а на запит, коли гроші буде можна дістати, урядник відповів: „В Польсцє як кто хце!" Бачиш, Поляки роблять тут, що схотять, як схотять і коли схотять. Такі то тут гаразди під ляцьким ярмом. Тому я раджу, щоби гроші до краю посилати лише через українські банки, або через „Амерікан Експрес Компани", чеками доляровими, бо їх можна продати як доляри по деннім курсі.

„У нас стає житте впрост невиносиме, задля страшної дорожні, котра зростає з кождим днем, та задля польських „поржондкуф". Посади мені не дадуть, бо я Українець, помимо того, що я вже більше ніж 30 подань зробив. Се я роблю лише задля хліба, щоби одиноку мою дитину ратувати від голодової смерти; але з яким духом в серци я се роблю, то лиш оден Бог знає! Ой, гірка наша доля та незавидна!"

Застановімся і подумаймо над тим, дорогі Земляки, чи нам дальше посилати наш кроваво запрацьований доляр через польські лайдацькі банки в Галичині? Ні! Чому? Бо польські банки поробили тайні угоди з декотрими банками американськими, щоби гроші, які йдуть до краю, переходили через посередництво банків польських. Дотичні американські банки видали навіть свої чеки в польській мові (побіч анґлійської) і подали спис виключно польських банків, аби вони могли з нас дерти гроші та живитися нашою кервавицею.

Польща є тепер над берегом пропасти, тож „культурні" Поляки хапаються всяких способів, аби наповнити грошем свої бездонні кишені. Вони не дбають про загибаюче українське населенне і як тільки можуть, так його рабують.

Отже, дорогі Земляки, не дайтеся намовити польським панкам слати гроші через польські банки, але в кождім банку жадайте, щоби Вам виписали чек на банк український, або посилайте через „Амерікан Експрес Компани", щоби Ваш гріш не дістався в пазурі „польського орла", бо не видрете своїх гроший назад! Не посилайте в марках польських, але в долярах (чеками доляровими). Не дайтеся здирати польським драбам, котрі вже досить нассалися крови нашої рідні. Не дайтеся намовити жадним паскарам, не посилайте польськими чеками, бо тим помагаєте будувати самі на себе тюрми, накладаєте ярмо на наших братів і оплачуєте Ляхів-катів, котрі у варварський спосіб вимордовують наш нарід в Галичині.

В. Цісик.

БРІДЖПОРТ, КОНН.

На розум побаламученим большевикам.

Я мав нагоду говорити з кількома українськими робітниками, котрі читають большевицькі шмати: „Українські (?) Щоденні Вісти" і „Молот". Читачі сих большевицьких шмат думають, що коли якась ґазета друкується українськими черенками, то вона вже через те є українська. Але се неправда! Як ніхто прибраного в український народний стрій Москаля чи Поляка не назве Українцем, так ніякий розумний чоловік не буде вважати українською такої ґазети, яка печатається українськими буквами, а українських інтересів не заступає. Не зверхна форма якоїсь особи чи річи надає їй своєрідну назву, але її внутрішний характер, її моральна вартість.

Возьміть же ви в руки якунебудь большевицьку часопись і пригляньтеся їй зблизька; загляньте в її душу. Що-ж ви там знайдете українського? Всіх українських провідників, діячів і робітників (без виїмки!), котрі стоять на народнім ґрунті, большевицькі ґазети лають найпоганійшими назвами і безпощадно їх зогиджують. Цвіт нашого народу — наша ідейна молодіж, котра в голоді і холоді вчиться на пожиток своїй суспільности, не має в очах большевиків ніякої ласки і вони хотіли би конечно її вигубити. Большевики кидаються завзято на всі наші народні інституції, хоч би вони в своїй програмі мали і найблагороднійші ціли та завдання. Навіть українські жертви війни — каліки, вдови і сироти — не мають у большевиків ніякої пощади і милосердя. Всьо, що тільки носить на собі печать українського духа, большевики переслідують і нищать, бо се противиться їх, нібито робітничій програмі, не дозволяє їм завести на землі „большевицького раю".

І з яким же лицем такі ґазети, які поборюють народні українські ідеали, можна назвати ґазетами українськими? Хто каже, що „Українські Щоденні Вісти" і „Молот" є ґазетами українськими, сей є або дуже дурний, або дуже злобний. І дурнота і злоба ведуть людий до руїни, тому то і нашим загонистим большевикам, якщо вони завчасу не покаються, грозить цілковита заглада. Несвідомий нарід дається хвилево обдурити, але горе всяким мантіям, міняйлам і дурисвітам, коли обдурені дійдуть до самого жерела правди!

На адресу тих Українців, котрі ще доси не полапалися на большевицьких „ідеалах", я скажу коротко отсе: Браття! Коли ми будемо свого цуратись, а за чуже братись, то лиха доля до судного віку нас не покине. Коли ми зпід одного ворога вириваємось, то пощо пристаємо до другого? Станьмо ми твердо на своїм власнім ґрунті, а тоді ніякий ворог не буде нам страшний. Лiпша своя хата ніж чужа палата, бо „в своїй хаті своя правда і сила і воля!"

А. Н.

ПОДЯКИ.

Сим посвідчаю, що я отримав з каси У. Н. Союза суму **$75**, яко запомогу з фонду убогих. Бажаю як найліпшого розвою У. Н. Союзови, який обтирає сльози вдовам і сиротам та спомагає своїх членів, котрі через каліцтво або слабість не є всилі себе удержати. — **Петро Зомчак,** член 223. відділу У. Н. Союза.

Я низше підписана складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за скору виплату посмертного по моїм мужу бл. п. Семені Демчку, в квоті **500** долярів, котрі я отримала, а других **500** долярів є в сирітськім фонді для дітий. Сердечну подяку складаю також о. Деканови Петрови Кверському за прихильні слова в часі похорону. Дякую Хв. Братству св. Володимира, від. 98 У. Н. Союза, за чисельну участь у похороні і за щедрий дар 50 долярів, котру то суму члени добровільно зложили. Не меньше дякую і місцевому Братству св. Миколая, що так численно прибуло на погріб мого покійного мужа і дало доказ щирої любови для свого довголітного члена. Отсею дорогою звертаюся до всіх Українців: Вступайте громадно в члени нашого батька У. Н. Союза, котрий обтирає слези вдовицям і сиротам у прикрих положеннях, бо не найдеться ні одна організація, щоби виплачувала так скоро посмертне, як наш У. Н. Союз. — З поважанням, **Александра Демчко.**

БЮРО МІЖНАРОДНОЇ РАДИ

Woolworth Bldg., New York, N. Y.

Це бюро подає відповіди на всякі запитання відносячіся до справ життя емігрантів в Америці та про відносини в яких вони жиють і працюють в цім краю. Листи з запитами можна писати у своїй мові. Відповіди уділює бюро безплатно і пересилає їх почтою. Імена і адреси належить подавати до:

THE INTER-RACIAL COUNCIL, Woolworth Bldg., New York City.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. „Запорожська Січ", від. 388, повідомляє, що трикварталъний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю 2. жовтня, в гали церковній під ч. 3010 W, 3rd St. Проситься всіх членів, аби на той мітінґ явилися, бо є важні справи до полагодження. Контрольна комісія буде здавати свій звіт. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Г. Бандровський, предс.; Г. Тимчій, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться о годині 7.30 вечером в середу, 28. вересня, в гали церковній під ч. 1950 ул. Ірі і Робей. На порядку нарад є важні справи до полагоджения. Неявившийся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 цнт.— П. Читвінський, пр.; М. Семків, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Богородчани", від. 233, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в 8-мій годині вечером в суботу, 1. жовтня, в гали Укр. Нар. Дому під ч. 217-219 6-та ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 цнт. — І. Мартинець, пр.; В. Костів, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. Рождества Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться в четвер, 6. жовтня, о 7-мій годині вечером в парохіяльній гали під ч. 4954 So. Paulina St. На порядку нарад буде звіт контрольної комісії з минулих трох місяців і справа неявляючихся членів на мітінґи. Довгуючі члени як не вирівнають своїх залеглостий, будуть безпроволочно суспендовані. Се вже остатнє упімненне! Хай буде 10 членів, а добрих, бо так дальше, як дотепер, братство істнувати не може. — В. Горинець, предс.; Е. Скородинський, секр.

НОВІ КНИЖКИ.

Не повелося, фарса на 1. дію зі співами і танцями ....15 ц.
Після равту, фарса на 1. дію....15 ц.
Едельвайс, образ з життя в 1. акті 15ц.
Земля, драма на IV. дії........30 цт.
В долині сліз, драма на IV. дії..30 цт.
Доки сонце зійде, роса очи виїсть, драма в 4. діях..........40 ц.
Короткий підручник до науки німецької мови ....15 ц.

Замовлення і гроші належить слати на адресу:

UKRAINIAN PUBLISHING & PRINTING,
30 E. 7th St., New York, N. Y.
Дмитро Андрейко, завідатель книгарні

СПРАВА ВИХОВАННЯ ДІТИЙ В ГАЛИЧИНІ.

Відозва до галицько-української іміграції в Америці.

Розваживши причини упадку Західної Области Української Народної Републики прийшли ми до переконання, що головним недомаганнєм в будові нашої державности був брак морально-національних підстав. З болем серця мусимо признатись до головної хиби сучасного покоління, виставляючи попередному поколінню свідоцтво педагогічного занедбання.

Занедбано дати нам здорові морнально-національні підстави, а через те кинено нас страшній неволі. Щоби знова нам не попасти в тесаме лихо, а вратувати молоде поколінне перед жорстокою неволею, піднялись ми найпершої праці підготовання молодого покоління до незалежної будучности.

Для сеї мети заложили ми взірцеву Захоронку в Поморянах.

Ми зробили перший крок і змагаємо, щоби наша діточа інституція відіграла широку національну місію. А се станеться тоді, коли при взірцевій Захоронці в Поморянах покличемо до життя сталий фреблівський курс. В такій інституції зберуться всі найвизначнійші сили, які розпічнуть творчу працю над створеннем і поширеннем своєрідного виховання дітий.

Тут будуть образуватись учительські сили, які перенявшись духом нашої інституції, рознесуть його по всіх инших захоронках в Галичині. І се є дорога, яко будуть іти всі здобутки нашої інституції для молодого покоління. Захоронка в Поморянах має покищо вартість льокальну, але поширенне її вартости є конечне, бо вона буде підставою будови захоронок в нашім краю.

Богато є захоронок в Галичині, одначе бракує якраз взірцевої захоронки із сталими фреблівськими курсами. Наші учительки мусять образуватися в чужій захоронці, субвенціонованій державою. Брак такої своєрідної інституції шкідливо відбивається на нашій народній педагогії. Замісць розвою національного духа бачимо його убиттє. Причиною, що в нас нема такої інституції, є брак фінансової піддержки. Поморянська захоронка надається на центральну діточу інституцію, бо вже має взірцеве урядженнє; має відповідне приміщеннє і взірцеві сили учительські, **а що найважнійше щедрих фундаторів, які приступили до її основання тисячею долярів.** Очевидно, що на веденнє пляновоі інституції, в якій будуть образуватись учительські сили, що відтак будуть працювати над молодим поколінням нашого народу, треба великих фондів. Ми хочемо подати нашому народови напрям морально-національного відродження і тому цілий наш нарід повинен вийти нам на стрічу.

Може декому видасться дивним, що взірцева захоронка з курсами фреблівськими намагаєтся стати чинником відроджуючим наш нарід. Але се станеться ясним, коли пізнаємо, що вартість культуральна народу залежить від школи, а що захоронкове виховання яко початкуюче є підставою духової вартости кождого горожанина, тому має першу і найбільшу вартість. Тим паче, коли ся акція виховання має поширитись на ціле молоде поколінне.

Краєві товариства змагають до сього, щоби нашій народній педагогії дати якусь постійну вартість, одначе все розбивається ізза браку фондів. І так сю велику прогалину латається шеститижневими курсами що якийсь час. Доки ми не створимо діточої святині, де міг би самостійно плекатися здоровий і творчий національно-педагогічний напрямок, доти не можемо мати надії запровадження молодого покоління до незалежної будучности. Ми започаткували с юакцію, а основуючи першу взірцеву захоронку, віримо, що наші стремління знайдуть підперте у нашого народу.

Підписані основателі першої взірцевої Захоронки в Поморянах, даючи початок систематичному марльно-національному вихованню нашої молоді, — взивають всіх Родимців до співпраці і до складання жертв для найціннійшого нам діла.

Одинокою радою вилічувати громадянство від прокази моральної, а молодому поколінню дати здорові морально-національні основи — є через вихованнє. Через усуненнє причин упадку нашої державности усунено наслідок — неволю.

Оскілько хто се порозумів і перенявся справою, або хоче показати більшу любов до народньої незалежности, хай докаже се щедрою жертвою, зложеною на піддержаннє діточої Інституції в Поморянах. Чим скорше причинимось до створення і поширення зачатого діла, тим скорше і певнійше побачимо нашу Вітчину в колі вольних народів.

Поморяни, Галичина, 15. червня 1921.

Комітет Захоронки в Поморянах.

(Печать).

LOCAL APPEAL FOR EAST GALICIA

(From the Holyoke Telegram, Holyoke, Mass., September 6. 1912).

At a meeting of Americans of Ukrainian descent held on Sunday at Parochial Hall, 712 East Street, resolutions addressed to the President of the United States, Senator Lodge, Secretary of State Hughes and Allied Supreme Council in Paris were adopted asking them to assist in liberating East Galicia from the cruel oppression of Polish militarists and establishing therein the government of popular choice.

East Galicia is wholly inhabited by Ukrainians now and suffers under foreign oppression as the result of the war. The Americans of Ukrainian extraction gladly contributed blood on the battlefilds of Europe to make the world safe for democracy, but are deeply grieved that that principle was not applied to their native land. The resolutions adopted at the meeting are:

"Hon. Warren G. Harding, President of the United States of America Washington, D. C.

"In the name of justice we Americans of Ukrainian descent of Holyoke Mass. and vicinity, in mass meeting assembled, humbly pray that you use your power and influence in terminating the Polish cruel oppression in East Galicia, and in establishing therein the rightful government of the people headed by Dr. Eugene Petrushevich.

"We American Ukrainians also fought to make the world safe for democracy—and our brethern in East Galicia suffer most barbarous oppression at the hands of Polish imperialists as a result of the late war.

We have faith in you and America and feel you will help our suffering brethren."

The letters sent to Senators David I. Walsh and Henry Cabot Lodge, read as follows:

"We Americans of Ukrainian birth of Holyoke, Mass. and vicinity in a mass meeting assembled, appeal to you as our Senator and Chairman of the Senate Foreign Relations Committee to help our brethren in East Galicia in terminating the barbarous and cruel oppression by Polish imperialists and in establishing therein the government of the people headed by Dr. Eugene Petrushevish.'

To the Secretary of State the following was sent:

"Hon. Charles E. Hughes, Secretary of State, Washington, D. C.

"We Americans of Ukrainian birth of Holyoke, Mass., and vicinity in a mass meeting assembled, appeal to you to use your influence to terminate the cruel oppression of our brthern in East Galicia by merciless Polish imperialists, and to establish therein the People's Government headed by Dr. Eugene Petrushevich."

While the Allied Council at Paris was appealed to as follows:

"Allied Supreme Council, Paris.

Americans of Ukrainian girth of Holyoke, Mass., ask for justice by liberating East Galicia from Polish barbarous occupation and recognizing therein the government of the people headed by Dr. Eugene Petrushevich."

ВІСТИ З КИЄВА.

Варшавська „Українська Трибуна" подає такі інформації з Києва:

Умови життя по містах не тільки не покращали, але значно погіршали. Декрети про „вільну торговлю" і віддання підприємств в аренду їх власникам не дали реальних результатів. Для відновлення не тільки фабрик, але маленької крамнички треба величезних капіталів, а головне певности, що це все знову не буде пограбовано.

В самому Київі не можна, нпр. забачити, аби хто займався ремонтом будинків, вулиць, тротуарів і т. и. Населення мешкає лише в тих будинках, як ще не розвалилися. Більшість населення ходить зовсім боса і в лахміттях. На вулиці можна бачити босих професорів університету, визначних письменників і навіть совітських урядовців. Навіть московські „лапті" стали за дороге для українського інтелігента! Мати „костюм" зі звичайних грубих мішків, рахується великим щастям.

Вільна торговля, яка відбувається лише на базарі, не поліпшила становища населення, бо ціни на всі річі і харч остільки високі, що доступні хіба найвищим совітським урядовцям — комісарам. Щоби вижити у Київі не голодуючи цілій родині (3—4 особи), треба мати місячно не меньше ½ міліона сов. рублів. В останні часи в місті зявилися т. зв. „кооперативи", де по суто-спекуляційним цінам продають „предмети роскоші".

В дійсности це під маркою „кооперативів" відкривають крамниці ріжні спекулянти з дозволу „високих" комісарів, або, частіще, в спільці з ними. Але і таких „кооперативів" є дуже мало.

Антисанітарні умови життя страшні. Водопроводи функціонують дуже рідко. Пошесні хороби збільшуються. Холера швидко насувається зі сходу і має вже поживу в самому місті. Між тим ніяких медикаментів нігде дістати не можна. Таких примітивних річей як аспірін, чи рицину цілком неможливо дістати. Така сама відсутність медикаментів і по лікарнях.

Другий кореспондент оповідає:

Два — три тижні тому, коли оповідач був у Київі, там був запроваджений надзвичайний стан. Це, одначе, для Київа вже — „нормально". Ходити по вулицях можна тільки до „2-х годин ночі", себ то до 11 год. вечер по нормальному годинникові, на европейський рахунок. Після цього часу на вулицях царство чекистів, що ходять робити труси, арештовувати, вивозять розстріляних.

В Київі, зараз очевидно в звязку з якимись розшукуваннями „крамоли" проти совітської влади, йдуть надзвичайні арешти й репресії. Особливо багбагато арештують Українців, навіть таких, що серед жаху пережитого й сучасного лихоліття давно й гадку кинули про якуб там не було політику, або людей, що взагалі ніколи нею не цікавились.

Серед людей, що їх примусилиза знайомитися з большевицькими трусами „затенками" й „еками" між иншими були відомі українцям імена поета Гр. Чупринки, артистів Ол. Певного, Маріяненка й старого П. Саксаганського, Ол. Курила, педагога Дурдуковського письменика С. Єфремова.